

obdelave površin in neprekinjene poselitve je tudi sicer verjetno slabo ohranjena. Prazgodovinsko keramiko je najti ob z. in jz. nasipu. — N. O.

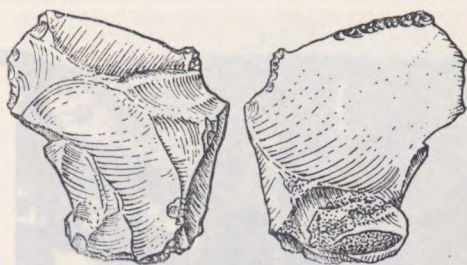
TRZIŠČE PRI MOKRONOGU. J. Lužar, Tržišče 9: tik pod ž. c. naj bi bile ruševine gradu, pod staro cerkvijo v Tržišču pa je našel okostja. — M. S.

VELIKA PEČINA NAD OREŠJEM.

Nad vasjo Orešje na Bizeljskem, nad hišo veterinarja Šribarja, je v zelo strmi steni previs Velika pečina. Verjetno gre za ostanek nekdanje jame, ki ni mogla biti posebno dolga. Vhodni del jame, v katerem so bili morda sedimenti, se je odkrušil in zgrmel v dolino. Danes je ostal le še večji previs nad strmim pobočjem. Ravnega prostora, kjer bi lahko bili sedimenti, ni. Med gruščem nekaj metrov pod previsom je pred leti našel prof. S. Vuković širok nepravilen odbitek iz sivo rožnatega kremenca, ki ni posebej retuširan. Le ventralno-terminalno je vidna uporabna retuša (sl. 37). Leta 1971, ko sem obiskal Veliko pečino, nisem našel niti kremenca niti drobcev kosti. Ker ni sedimentov, da bi najdbo časovno in kulturno preverili, bo ostala nejasna. Odbitek je premalo zgovoren in ne more trditi niti tega, da pripada paleolitiku. Možno so tudi prazgodovinske dobe.

Odbitek je hranila ing. Saša Faber, ki je takrat spremljala Vukovića. Za predmet in podatke se ji lepo zahvaljujem. — M. G.

VINJI VRH. Dne 19. 1. 1974 smo si ogledali stanje spričo črnih gradenj in gradenj, celo v najstrožje zavarovanem območju. Na parc. št. 1637/2, k. o. Bela cerkev, je npr. lastnik Bevc France izkopal brez dovoljenja gradbeno jamo 10 m z. od prav tako na črno zgrajenega bratrančevega vikenda. Koliko grobov je uničila že stoječa stavba, ni mogoče ugotoviti, nova gradbena jama je pokazala 40 cm pod plastjo humusa in plastjo grušča v v. delu izkopa ostanke 3 grobov s sledovi žganine, sežganimi kostmi in ko-

Sl. 37 Velika pečina nad Orešjem, pod previsom najdeni kremenčev odbitek

Fig. 37 The cliff Velika pečina over Orešje, a flint flake found under the precipice

si keramike. Grobovi so ležali ok. 80 cm narazen v enaki globini. Črepi so pokazali najmanj 10 različnih posod. Tudi pri urejanju vinograda pod novimi gradnjami so verjetno uničili grobove.

V profilu ob poti Bela cerkev — Vinji vrh je v profilu vidna plast žganine s primešano prazgod. keramiko, in sicer pribl. 30 m od Bobičeve zidanice navzgor. Gre za površino 1,5 × 2 m, skoraj tik pod rušo ležeča kult. plast je db. ok. 30—40 cm.

Na ledini Nebesa jv. od pred leti odkritega grobišča na parceli, na kateri lastnik Bobič, mizar iz Novega mesta, pripravlja vikend, prav ta lastnik rigola zemljišče med že omejeno potjo in potjo k vikendu Hiti Stanka, na zadnji vzpetini pod vrhom. Prazgodovinsko grobišče so uničili že ob prejšnjih kopanjih in rigoljanjih. Pod rušo je v premetanih 20 do 30 cm db. plasti humusa nad čisto ilovico ali apnenčastimi tlemi najti kose dna in ostenij deloma zglajenih skodel in žar kot tudi kose prazgodovinskega hišnega lepa.

Izkop nove ceste, ki gre čez gradišče, ni prizadel kult. plasti, ker je šel največ 10 cm gl. Izognil se je tudi obrambnemu nasipu. Vkop v nasip ob z. vhodu je pozneje navoženje gradivo. Pač pa so deloma zravnali steno ob sv. prehodu, kjer je deloma videti v nasipu ostanke zidu. — M. S.

RIMSKA DOBA

AJDNA NAD POTOKI. V j. predgorju Stola (nm. v. 2236 m) v Karavankah smo 1976 na osamljenem, izstopajočem, skalnatem, težko pristopnem vršcu Ajdne (nadmorska višina 1048 m) nad vasjo Potoki (nadmorska višina 572 m) iz-

kopali 2 manjši arheološkotopografski sondi (sonda 1 : 4, 85 × 3,0 m in sonda 2 : 6, 50 × 3,50 m; v povpr. gl. 1,20 m). Vrh Ajdne (parc. št. 1138/4, k. o. Žirovnica) se dominantno vzpenja nad vhodom v Zgornjesavsko dolino, s katere je pre-

Sl. 38 Skalnati in težko pristopni vršac Ajdna (nad vasjo Potoki) s poznoantično naselbino

Fig. 38 The rocky and difficult of access peak Ajdna (over the village of Potoki), with a late ancient settlement

gled nad dogajanjem v bližnji okolici. 20 do 30 m nižje, v zaklonu z. pod robom vrha, smo v odmaknjenem gorskem svestu že ob arheološkem rekonosciranju l. 1976 ugotovili manjšo pozno antično naselbino-refugium. Na manjšem prostoru je vidnih več zidanih tlorisov objektov, različno velikih, ki so razloženi v nekaj postopnih terasah. Leta 1976 smo delno odkrili ruševine sakralne arhitekture (objekt VIII) in sz. zidan vogalni del sosednjega objekta X. Objekt VIII kaže osnovni tloris pravokotnega zidanega prostora; notranja dl. 11,15 m, ohranjena vi. v. zidu 1,55 m, db. j. zidu do 0,70 m in z. zidu do 0,90 m; po dolžini in funkcionalnosti kaže objekt v. usmerjenost. Na v. strani tega prostora je v notranjosti, v sredini, deloma izkopana in ohranjena zidana ter z obeh strani ometana polkrož-

na apsida (db. zidu 0,40 m in ohranjena vi. od konca apside 0,60—1,20 m pri sedežu); (sl. 39). Domnevamo, da je njen največji notranji prečni razpon 3,30 m in gl. 2,40 m. Na obeh straneh apside je na notranji strani dozidana in ometana ozka, proti sedežu izklinjena klop, vi. 0,40 m, š. sedišča do 0,30 m. Dobro ohranjen zidan in ometan sedež sredi apside ima vznožje kot stopnico, sedež banjaste oblike (š. 1,30 m) z naslonjalom za hrbet in roki (vi. sedišča od estriha 0,80 m; š. sedala 0,50 m in dl. 0,35 m; ohranjena vi. naslonjala za hrbet 0,57 m; ohranjena vi. naslona za roki do 0,30 m in š. do 1,18 m); od sedeža je odmaknjen za 0,73 m, delno ohranjen, nazidan in ometan do vi. 0,20 m pravokoten podstavek menze (ohranjena vi. do 0,50 m; dl. do 0,73 m in š. 1,14 m). Tla v apside so izdelana v estrihu. Med j. steno in apsidno smo odkrili v tleh le manjše lomljence iz kamna, prav tako v jz. kotu tega objekta. Na zunanji strani z. dela j. stene je lizena (š. 0,50 m). Ob odstranjevanju ruševin zidu smo na tem mestu odkrili še sz. zidan vogal objekta X (db. zidu 0,50 m, ohranjena vi. do 1,0 m).

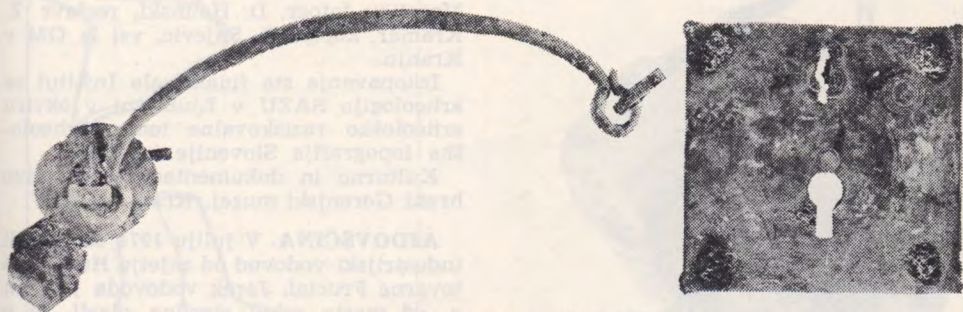
Pred tem sondiranjem so bili ob prejšnjih posegih odkriti notranji vrhnji robovi zidu trapezoidnega objekta XIII (dim. $8,30 \text{ m} \times 7,60 \text{ m} \times 7,9 \text{ m} \times 6,60 \text{ m}$) in v notranjem kotu, ob j. steni objekta XIV, cisterna za vodo (notr. mere $3,0 \text{ m} \times 1,70 \text{ m}$; gl. ?).

Najdbe: v sipu s sten odpadlega ometa v notranjosti objekta VIII je bilo večje število rdeče (z okrom), zeleno, modro ali pa črno in belo obarvanih fragmentov ometa, fragmentarno ohranjena steklena

Sl. 39 Ajdna nad Potoki, del polkrožne apside s prizidano klopjo in sedežem na sredi ter pravokotnim podstavkom menze spredaj

Fig. 39 Ajdna over Potoki, a part of a semicircular apse, with an additionally built bench and seat in the middle, and with a rectangular stand of a mensa, in front

Sl. 40—41 Ajdna nad Potoki, dva izmed ostankov relikvarija (bronast ročaj in okov)

Fig. 40—41 Ajdna over Potoki, the two of the remains of the reliquary (a bronze handle and fitting)

Sl. 42—48 Ajdna nad Potoki, črepi z žlebljeno valovnico temno sive lončenine, (str. 196), dno antičnega lončka in kamnito kladivo iz porfirja, tu v sekundarni legi

Fig. 42—48 Ajdna over Potoki, potsherds of dark grey pottery, decorated with grooved undulating line, the bottom of an antique pot and (p. 196) a stone hammer made of porphyry, here in the secondary position

časa in posamični deli relikviarija: bronasto okovje, bronast polkrožni ročaj (sl. 40), profilirana koščena obroba, končni členek prsta, sploščeni deli stranic iz kosti in bronast okov ključavnice (sl. 41). Na j. zunanji strani jz. vogala ob lizeni je bil v pepelnatem sipu ometa železen enorezen nož z ukrivljenim rezilom (dl. 10,1 cm), fragmenti keramike z izvihanim ustjem temno sive barve in na zunanji strani na obodu nekateri okrašeni z žlebljeno valovnico. Dno vrčka in fragmenta oboda večje keramične posode sta antična. Slučajne najdbe so bile odkrite pred tem in so v zasebni lasti (C. Prešern, Jesenice). V to skupino najdb sodi kamnito kladivo iz profirja (sl. 48; dl. 13,9 cm; š. rezila 4,7 cm; š. čela 5,0 cm; db. do 6,0 cm), več fragmentov keramičnih posod, ki so na zunanjem obodu okrašeni z vodoravno izžlebljeno valovnico in pokrov žrmlje iz kremenčevega konglomerata.

Pri arheoloških raziskavah sta sodelovala dr. F. Leben, SAZU, in M. Sagadin, ZSV Kranj; izmere na arheološki lokaliteti in izdelavo načrtov je opravilo Projektivno podjetje Kranj (geometer D.

Maretič); fotogr. D. Holinski, restavr. Z. Kramar, kopije B. Sajevec, vsi iz GM v Kranju.

Izkopavanja sta financirala Inštitut za arheologijo SAZU v Ljubljani v okviru arheološko raziskovalne teme Arheološka topografija Slovenije in KSS.

Kulturno in dokumentacijsko gradivo hrani Gorenjski muzej, Kranj. — A. V.

AJDOVŠČINA. V juliju 1974 so gradili industrijski vodovod od zajetja Hubelj do tovarne Fructal. Jarek vodovoda je s. in z. od mesta sekal sterilne plasti, že v mestnem območju pred Lokarjevim drevoredom je bilo ponekod opaziti kose tegul. Ob vstopu jarka pod **Cesto 5. maja z. od sedanje avtobusne postaje** pa sta izkop in profil pokazala, da je na tem mestu intenzivna strnjena kulturna plast v gl. 0,60–0,90 m pod cestiščem. Strnjeno kulturno plast temno rjave zemlje, mešane z žganino in kosi opek, smo ugotovili v dolžini 49 m, merjeno od križišča te ceste z Lokarjevim drevoredom. Zatem se sled polagoma izgubi, pod glavno cesto Ljubljana–Nova Gorica pa je ni več. Dokumentacija izkopa obsega risbo celotnega profila, sicer pa smo izkop samo nadzorovali in zbrali najdbe: nekaj keramike, kovov opek, 4 železne žeblje, 2 bronasta kosa (ključ deformiran v ognju in kos zapestnice, igla), železen ključ, jagodo iz temno rjave steklene paste z belo okrasno linijo (Sl. 49,1–11).

Posebej zanimiva pa je bila precejšnja količina železne žlindre, najdena na odseku profila od 9 m do 14,3 m (sl. 50); ležala je tik nad plastjo naplavljenе rjave ilovice, ki pa ima ponekod drobce rimske opeke, zato je domnevno starejša oziroma zgodnjeantična plast. V kulturni plasti z žlindro in kosi malte brez sledov zidov pa smo našli tudi 3 bronaste novce, vse 4. stol. (določil L. Strenar).

Najdba je pomembna posebej zato ker je to območje že zunaj z. zidu v kasni antiki utrjenih Castra in dokazuje obstoj življenja tudi zunaj obzidja. Velike količine žlindre in dejstvo, da dolgi jarek na nobenem mestu ni presekala zidu, pa morda pričajo o obstoju kasnoantičnih obrtniških delavnic na tem mestu.

Na parc. št. 632/1, k. o. Ajdovščina, na levem bregu Hublja nasproti v. vhodu v obzidje Castrę, je bila izbrana **lokacija** za gradnjo **otroškega vrtca**. Ker je bila v poskusni sondi ugotovljena ruševinska